

UNIVERSITATE DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE LITERE, ISTORIE ȘI TEOLOGIE
Școala doctorală de Științe Umaniste

AMERICANA ÎN ROMANELE LUI PAUL AUSTER

REZUMAT

COORDONATOR:

Prof. Dr. Mircea Mihăieș

Doctorand:

Mihaela-Elisabeta Popuța

Timișoara

2017

CUPRINS

1. Introducere

Americana. Origini. Definiție.....	1
1.1 Identitate.....	15
1.2 Timp și Spațiu.....	35
1.3 Memorie Colectivă.....	59
2. Americana versus Lumea. Construind povestea. Modelând romanul	89
2.1 Istoria inventată	91
2.2 Lumi paralele	109
2.3 Narațiunile Eu și Noi.....	131
3. Frontiera Urbană.....	161
3.1 Din Afară Înăuntru	164
3.2 Din Înăuntru Afară.....	192
Concluzii.....	213
Postfață.....	220
Bibliografie.....	221

Cuvinte cheie: Americana, identitate, memorie, timp, spațiu

Lucrarea mea de doctorat își propune să examineze o nouă și neexplorată fațetă a operei autorului american Paul Auster, prin comentarea unor aspecte de cultură americană ce pot fi incluse sub denumirea de *Americana*. Deși centrată pe un corpus literar ce se extinde din 1980 până în prezent, nucleul lucrării mele este stabilit cu precădere prin domenii precum studii culturale, istorie americană și europeană, și bineînțeles critică literară. Din moment ce prezenta cercetare este axată pe aspecte ce țin de caracterul și de stilul de viață American ce sunt asociate cu ceea ce denumim *Americana*, ținta principală a cercetării mele este să analizez *Americana* în contextual scrierilor lui Auster, și să descopăr înțelesurile atașate ei, cum sunt ele utilizate și cum influențează ele operele literare Austeriene. Teza mea de doctorat este o analiză a acestui termen polimorf și a reprezentării lui în operele de ficțiune aparținând lui Auster, având ca scop stabilirea unei definiții coerente a ceea ce este *Americana*. Prin urmare, am ales romanele lui Auster deoarece, desi rizomatice în structură, autorul prezintă, prin intermediul lor, *Americana* ca realitate individuală, mecanism prin care imprimă un sentiment de autenticitate operelor sale. *Americana* nu le oferă doar înțeles ci le și aduce împreună, funcționând, cu toate acestea, ca un centru fluid.

Ca atare, lucrarea mea este împărțită în trei capitole, fiecare cuprinzând trei, respective două subcapitole. Prima parte se ocupă cu definirea conceptului de *Americana* și stabilirea originilor sale. Acest proces este realizat, în primul rând, prin stabilirea particularităților *Americanei* în contextul culturii americane, și apoi contrastându-le cu înțelesul atribuit termenului de către Auster. O trecere rapidă în revistă a conexiunii dintre imigrație și identitate arată că *Americana* este percepută diferit de la individ la individ, în funcție de experiența personală de adaptare la un nou spațiu și un nou set de valori culturale impuse.

În plus, analizând felul în care Auster creează identitățile aferente personajelor sale ne permite o mai bună înțelegere a realităților individuale și cum acestea au dat formă culturii americane așa cum o știm azi. În acest sens, am abordat problema identității prin înțelegerea ei conform diferitelor epoci, și am realizat astfel că acest concept a evoluat și s-a schimbat în repetate rânduri. În timpul Iluminismului identitatea a fost concepută în relație cu mediul social,

cea ce i-a dat putere asupra individului. Prin contrast, Romantismul a schimbat perspectiva și a subliniat importanța individualității arătând că orice tip de cunoaștere vine din artă. Apoi, Modernismul a conceptualizat identitatea în conexiune cu trauma, în timp ce Expresionismul și Absurdismul au clarificat faptul că identitatea poate fi concepută doar în relație cu absența Celuilalt, care reprezintă punctul de referință suprem. În cele din urmă, Postmodernismul a căutat să descrie identitatea ca fiind ciclică și prin urmare incertă.

Am trecut, apoi, la analiza romanelor lui Auster, și am ajuns la concluzia că identitatea poate avea, în povestirile sale, cel puțin două înțelesuri. Pe de o parte, identitatea poate fi interpretată ca asemănare, și astfel face referință la dorința individului de a fi inclus în colectivitate. Pe de altă parte, identitatea poate fi înțeleasă ca diferență, scopul ei fiind să sublinieze individualitatea. Povestirile lui Auster se axează pe trasarea originilor Celuilalt, i.e. cel ce spune povestea. Deoarece conceptul este ciclic, identitatea personajelor este instabilă, de aici nenumăratele umbre, oglindiri și dubluri ce pot fi regasite în romanele Austeriene. Narațiunile pe care le-am analizat dovedesc că orice ar face, indivizii revin mereu la Celălalt. Poveștile lui Auster sunt simbolice pentru căutarea identității într-o lume multietnică, ceea ce face ca personajele sale să sufere multiple crize identitare. Rezultatul acestora este că personajele caută să se construiască ca ființe individuale și culturale prin recunoașterea și împărtășirea de experiențe. Ceea ce înseamnă că definiția identității este impusă din afară, de către Celălalt, și devine o narațiune socială a colectivului cu sfârșit nedefinit. Cu acest scop în minte, Auster combină percepția americană asupra identității ca permanentă, cu cea a tradiției europene prin care identitatea este întâmplătoare.

În al doilea rând, am analizat problemele de timp și spațiu pentru a evidenția abilitatea autorului de a jongla cu narațiuni ce aparțin de trecut, prezent și viitor. Percepția și interpretarea timpului și a spațiului se dovedesc a fi importante în stabilirea identității și astfel a individualității personajelor lui Auster. În romanele pe care le-am ales spre analiză, interiorul și exteriorul intră în coliziune dând naștere la spații noi care devin mecanisme de izolare sau, din contră, de eliberare. Indivizii din narațiunile creionate de către Auster tind să prefere fie spațiile foarte mici și intime, fie deschiderea orașului și, prin extensie cea a cărții, care este o reflecție a spațiului minții. Prin urmare, percepția timpului și a spațiului sunt elemente cheie în construirea realităților individuale, și am descoperit că Auster folosește, în acest sens, cinci topoi: camera, orașul, cartea, corpul și mintea. Fiecare îndeplinesc funcția de heterotopii așa cum sunt ele

definite de către Foucault, i.e. oglindesc utopii. Fiecare topos funcționează precum un spațiu legat de toate celelalte, dar totuși opunându-se tuturor, ceea ce le transformă în versiuni individualizate ale realității. Heterotopiile sunt folosite de către Auster ca reprezentări ale lumilor imaginate de personajele sale.

Memoria Colectivă, al treilea subcapitol al acestei părți, face cunoștință, cu îndemănare, cititorului cu pluralismul cultural și produsul său, cultura populară, care furnizează autorului subiecte de narat. De aici preocuparea cu memoria colectivă și maniera în care aceasta întreține și crează realități individuale. Opera lui Paul Auster denotă o constantă conștientizare a complexității pe care explorarea memoriei o generează. Deși autorul acceptă că statutul memoriei este condiționat de varii sisteme de percepere și interpretare externe, el își permite totuși să se gândească la multiplele funcții pe care le îndeplinește memoria. Așadar, o profundă meditație asupra memoriei și mai mult decât atât, a ceea ce pierderea ei poate însemna, este centrală ficțiunii lui Auster. În majoritatea romanelor sale, memoria este văzută ca o metodă de experimentare și menținere a sinelui, care este în același timp creat și explorat prin cuvinte. Personajele din cărțile lui Auster simt, continuu, nevoia de a-și pune pe hârtie viețile, înainte ca acestea să dispară. Întrădevăr, desfășurarea narativă a unora dintre romanele lui Auster este legată fie de dispariția personajelor, ca în *Oracle Night* (2004), sau de dispariția cuvintelor, extinsă la gânduri și la conștiință în general, de exemplu *The Music of Chance* (1991) sau *In the Country of Last Things* (1988). Romanele lui Auster ne reamintesc că memoria este parte a sinelui, și că în lipsa ei suntem fără identitate.

Dar memoria este deasemenea un element cheie al *Americana* așa cum o vede Auster, prin faptul că este folosită pentru a crea intimitate între autor și cititor, mecanism ce conferă autenticitate operelor sale. De fiecare dată când autorul vorbește despre copilăria sa, sau despre prieteni apropiați, sau chiar despre plăcerile sale trupești, Auster face o declarație: putem avea amintiri comune, dar ceea ce ne diferențiază este ceea ce hotărâm să ne amintim și de ce o facem. Totuși, conform lui, memoria noastră poate fi falsă deoarece amintirile noastre pot fi alterate, și chiar și alegerea lor nu ne aparține în totalitate. Memoria individuală este dictată, până la un anumit punct, de cea colectivă. Deci, unde tragem linia între cele două? Suntem capabili să le distingem, sau le considerăm reale? Ceea ce sugerează Auster în acest sens, este folosirea uitării selective. Rezultă că ne creem propriile amintiri, iar prin ele propria noastră spațialitate și mai departe, propria noastră *Americana*.

În consecință, a doua parte a cercetării mele are ca scop să analizeze felul în care narațiunile lui Auster sunt construite și cum aceste povești îi conturează romanele. O identificare a unora din temele recurente ale operelor lui Auster, precum și evenimentele care au influențat scrierile sale este necesară pentru a arăta că majoritatea narațiunilor sale sunt bazate pe fictionalizarea adevărului, care este o altă metodă de a crea *Americana*. Cadre de povești tip povestire în povestire, narațiuni paralele și referințe intertextuale crează o țesătură de scenarii care generează deznodăminte infinite ce sunt lăsate, ca în realitate, pe mâna hazardului.

Setul de evenimenete și aluzii, aparent aleator, la locuri și oameni din viața reală, dau naștere la *Americana*, crează romane complexe și complementare, ca de exemplu *Winter Journal* (2012) și *Report from the Interior* (2013). Intrigile lui Auster sunt reprojctate și inspirate din viața sa, sau din istorie. În alte cuvinte, el crează universuri alternative care sunt menite să pună la îndoială caracterul american și să rescrie Excepționalismul American. În acest caz, scrierile sale sunt o combinație unică de Postmodernism și Realism care rupe tiparul scriitorilor de metaficțiune, care sunt mereu retrași, și aduce la lumină un individ preocupat cu lumea exterioară, reală, de zi cu zi. Povești despre incluziune și excluziune simultană, narațiunile lui Auster marchează dorința secolului douăzeci de a descoperi vocea americană. De la memorii, la narațiuni picarești, Auster și-a încercat mâna la crearea de *Americana* de toate formele, folosind diverși topoi.

În acest sens, am argumentat ca scrierile lui Auster sunt narațiuni despre *Americana* deoarece sunt axate pe explorarea scenei contemporane americane, din punct de vedere politic, etic, cultural și personal. În timp ce combină istorii personale și colective, narațiunile lui Auster iau în considerare iraționalul și întâmplătorul, și caută în trecut pentru a demonstra că nu există nicio istorie unică sau întru totul reală.

Prin urmare cea de-a treia parte a cercetării mele se concentrează pe analiza a trei dintre romanele lui Paul Auster, și anume *Sunset Park* (2010), *Winter Journal* (2012) și *Report from the Interior* (2013) cu accent pe relația dintre experiențele interne și externe, experiențele dintre trup și oraș și ce se generează prin amestecul celor două. Această parte a lucrării mele se concentrează pe personajele principale din romanele lui Auster, dublurile lui, cum au fost numite de alungul anilor de către critici, și examinează cum reacționează ele în situații diferite, atât în cadrul normelor sociale cât și în afara lor. Ținta mea este să analizez cum se combină interiorul și exteriorul, și cum acest amestec influențează personajele din romanele lui Auster, în special în

relația lor cu metropola.

Toate narațiunile lui Auster descriu spațiul urban și limita lui, frontiera urbană, ca părți ale sinelui. Așadar, pentru ca acesta din urmă să supraviețuiască, el sau ea trebuie să se identifice cu spațiul. De aceea aceste spații sunt realități individuale și prin urmare *Americana*. Ele funcționează ca spații nemăsurabile care sunt descoperite prin experiență personală, dar și ca locuri de cunoaștere, pe care personajele încearcă să le controleze. Acest mecanism este susținut prin memorie colectivă și prin auto-recunoaștere prin intermediul experiențelor corporale. Tabu-urile legate de corp sunt experimentate de către autor pentru a ne arăta cât de mult exteriorul reduce la tăcere interiorul. Cu toate acestea, tăcerile sunt rupte de fiecare dată când Sinele este pus în fața Celuilalt, rezultatul fiind catalogat ca anti-social și ciudat. Personajele sunt confruntate cu o schimbare și, pentru a se reconecta cu colectivul, aleg să recunoască și să își infrunte temerile și dorințele secrete. În acest scop, personajele devin artiștii propriilor vieți și își exprimă sentimentele prin artă, ca în *Sunset Park* (2010).

În cele din urmă, prin această lucrare, caut să arăt că *Americana* este rezultatul amestecului dintre trei elemente: construirea identității, percepția timpului și a spațiului, și memoria colectivă. În consecință, analiza mea este construită cu ajutorul *The production of Space* (1991) de Henry Lefebvre, care a introdus conceptele celor trei spații posibile, și anume, spațiul perceput, conceput și trăit, foarte importante în stabilirea relațiilor sociale, și mai departe, în crearea identității.

În aceeași manieră, *Of Other Spaces* (1986) a lui Michel Foucault exprimă idei clare referitoare la ceea ce reprezintă spațiu și cum poate fi el construit și controlat. În acest sens, *Species of Spaces and Other Pieces* (2008) de George Perec întărește ideea că nimeni nu poate trăii în afara spațiului, și astfel indivizii caută, continuu să îl controleze. Apoi, declarația lui Tim Wood cum că spațiile publice și private nu sunt independente pare să se potrivească tiparului narațiunilor lui Auster și ideii lui Perec menționată anterior. Așadar, consider că presupunerea lui Mark Irwin că memoria este unica metodă de supraviețuire este plauzibilă.

În ceea ce privește problema imigrării și a diversității etnice, *Companion to Modern American Culture* (2006) de Bigsby și *A History of Immigration and Ethnicity in American Life* (2002) de Roger dau o perspectivă corespunzătoare cu privire la problemele cotidiene referitoare la construirea identității și la caracterul American. Acestea merg mână în mână cu dezbaterile lui Hirschman și Takaki despre o Americă multiculturală, punctând diferența dintre a devenii

american și a fi american, precum și identificarea culturilor mixte. În acest context, termenul de cultură a fost analizat în detaliu în *Keywords. A Vocabulary of Culture and Society* (1985) de către Raymond Williams. Deși valorile sociale s-au schimbat din 1980, am găsit destul de interesant acest studiu deoarece, pentru autor, termenii de cultură și societate pot fi echivalenți.

Simulacra and Simulation (1994) de Roland Barthes, *Urban Theory and The Urban Experience* (2004) de Simon Parker, precum și *Places Through the Body* (1998) de Heidi Nast și Steve Pile m-au ajutat să înțeleg mai bine lumea lui Auster și felul în care acesta folosește *Americana*. Apoi, în ceea ce privește critica literară, lucrările lui Barone, Bloom și Brown despre ficțiunea lui Paul Auster mi-au furnizat întrebări pertinente despre frontiera urbană și influența sa asupra individului. Alte lucrări despre instanțele narative Austeriene care m-au ajutat să descifrez *Americana* includ *A Ficto-Biography* (2015) de Curtius, *Postmodernism and Consumer Society* (1996) de Frederic Jameson, sau *Understanding Paul Auster. Understanding Contemporary American literature* (2010) scrisă de James Peacock, iar lista poate să continue. Cu toate acestea, sursele primare au reprezentat bazele acestei teze. Începând cu *In the Country of Last things* (1988), până la *Report from the Interior* (2013), am apreciat fiecare rând din romanele lui Auster.

În concluzie, identitatea, timpul, spațiul și memoria sunt elemente care crează individualități ce se susțin una pe alta. Pierderea unui element duce la distrugerea balanței sociale, și cu ea la dispariția unicității. *Americana* devine un mijloc de a descifra lumea și indivizii ce o populează. Ficțiunea lui Auster înainteașă idea că a conceptualiza *Americana* presupune context istorice, politice și, într-o anumită măsură, entice. *Americana* lui Auster este multiplă, subiectivă și în continuă schimbare. Este o contracultură care definește identitatea americană ca fiind suma experiențelor umane, simultan negative și pozitive. *Americana* este, arată și se simte reală pentru că autorul nu evită să vorbească despre mizerie, pierderi sau durere, ci mai degrabă recunoște și îmbrățișează aceste sentimente ca parte din *Americana* lui. Termenul devine echivalentul realității individuale, menținută și dezvoltată în timp, și în spații specifice prin intermediul memoriei colective.

